

Sárospataki
Ifjúsági Közlöny

.....

Főszerkesztő:
Hubay Lajos

Társzerkesztők:

Harsányi László Szabó Zoltán
Nagy Barna Marton János

Felelős szerkesztő:
Martin Miklós

TARTALOM:

Hubay Lajos: Virágok evangéliuma. — Somosi István: Diákélet Patakon az 1790—1860-as években. (Folyt. és vége.) — Nagy Árpád: A falu lélek- és erkölcstana. (Folyt. és vége.) — Szigethy—Murgács: Bodrog partján van egy város . . . (Dal.) — Cserés Miklós: Virágvasárnapi diákkonferencia. — Martin Miklós: A Tükör előtt. — Oravecz Lajos: Tavaszi cserkészés. — Emődý László: A Sárospataki Ifjúsági Közlöny pályázatára érkezett két pályamű bírálata. — Hírek.

.....
Megjelenik július és augusztus kivételével havonta egyszer.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Sárospatak. — Kollégium.

Előfizetés:
Egész évre ... 4 pengő
Félévre ... 2 pengő

szülő lelkek, mert mint jó pásztor, a békesség mezőin hűvös forrás-hoz vezette nyáját, ahol az élet kenyérével és a lélek italával táplálja őket. Hatalmas képzelete szétfutott az Isten szép világában s az örök-élet bölcsességének italát beleönti egy virágkehelybe s azt nyújtja oda az Isten szépségét szomjúhozó emberi lelkeknek: „... vegyétek ezetekbe a mezők liliomait... Salamon minden dicsőségében sem öltözködött úgy, mint ezek közül egy.“ Azután tovább megy és amikor lelkének minden szépségét szétpazarolta, ott látjuk Őt megint, amint jó reggel kimenvén félrevonúlt a magános puszta helyekre és egy sziklára dőlve, kezével a mezőnek fűvét simogatva, mindentlátó, széles-ölelésű nagy hitével belenézett a hajnali sugaras mezőbe és hallgatta a mindenség köszöntő imáját. Milyen lehetett az az imádság, amely ekkor az Isten legszebb gyermekének a lelkéből felfakadt? Csoda-e, ha úgy megtelik a szíve az Isten szerelmével, hogy barátainak kicsiny csapatával elindul jót tenni és a virágos mezők hozsánnája közben ifjú vőlegénynek látja magát. Sehol sem annyira csak szép Jézus, mint a magát vőlegénynek valló, élete virágjában lévő férfi, amint a természet ölében keblére ölel egy aranyfürtös, mosolygó, kicsi gyermeket és megajándékozza a mennyek országával. Mert amikor már arra a fényes alakra árnyékot vet a háta megett piros keresztet tartó fel-emelt fekete ököl, akkor a szép, mint aethetikum háttérbe szorul és mindjobban előtérbe nyomul az emberi tudományokkal fel nem mérhető ön-maga-megáldozásának lenyűgöző fenségessége.

Egyszer a virágok is elhervadnak, szép szomorú halállal. De iszonyatos annak a virágnak a sorsa, amelyiknek nincs ideje elhervadni, hanem gyors halállal megfagy. — Vannak generációk, amelyeknek megadatott a hosszú élet munkás nyugalma és szépsége, de jaj annak az ifjúságnak, amelyiket az Úr ifjúsága idején utolsó ítéletre von. (Préd. 12: 1.)

Hubay Lajos.

Diákélet Patakon az 1790—1860-as években.

(Folyt. és vége)

De folytassuk a pataki tanuló életrajzát.

A gyermek 5 év alatt az elemi és algimnáziumi pályát megfutván, a felgimnáziumba lépett, hol csaknem 1825. évig a reáltudományok is latin nyelven tanítottak. A *nemzeti nyelv mellett Vay József* harcra kelt *Lónyai* és csaknem az összes egyházkerületi küldöttség ellen; de csekély eredménnyel. *Szathmári Dániel* hittanár theologiája (1865) magyar nyelven volt írva, de a theologusok latin nyelven feleltek belőle. A theologiai latin vitatkozások (disputatiók) csak századunk 4 dik tizedében szüntek meg. *Magda* a természetrajzot mindvégig (1834) latin nyelven adta elő. *Nyíri* haláláig (1838) latin nyelven tanított. A német nyelv a felgimnázium első, a görög nyelv pedig ugyanennek utolsó osztályában kezdett taníttatni.

A felserdült ifjú, gimnáziumi pályáját bevégezvén, az akadémiába ment által. Itt megjegyzendő, hogy a régi 1-ső és 2-ik éves akadémikusok, a jelenlegi szerkezet szerint a gimnázium VII-ik és VIII-ik osztályát teszik. Az első éves diák gúnynévvel „baltás“-nak neveztetett, vagy azért, mivel hajdan az iskolának talán kéziszolgalatot is tettek, vagy talán inkább azért, mivel 1835. évig az iskolai belszolgalatot végezték. A közigazgatónak, széniornak, ellenőrnek, sőt később a tisztaságra ügyelő primariusnak (inspector) is, továbbá közvizsgák alkalmával a szuperintendensnek és algondnoknak hetenként egy egy diák szolgált, egy pedig a tanítási órákra csengetett. Ezen szolgák „*apparitoroknak*“ neveztek s egyikök éjjelenként az iskolában hálni, ennek kapuit esti 9 óraker bezárni, reggeli 5 óraker kinyitni és az éji őrökre ügyelni köteleztetett. Neve „*benháló*“ volt.

Az apparitorok poroszloi kötelességeket is teljesítettek, t. i. a bűnöst, ha találtak, megidéztek, fogságba tették, megbotozták, s ha kicsapásra ítéltetett, az iskolából harangszó alatt kikisérték. Fennmaradt emléke azon végzetteljes eperfának, az óépület keleti részén, mely alatt a bűnösök deresre vonattak. Ily botozással és kicsengezéssel összekötött nyilvános kicsapás 1829—30 dik iskolai évben történt utóljára.

Az 1-ső éves diákok kötelessége volt az iskolát szünnapok alatt őrizni, s e minőségben „*remanenseknek*“ neveztek. Aratáskor 24, a többi szünidőkben 12 remanens őrködött az iskolában, kik katona módjára naponként egy adag húst és profontot, ünnepek alkalmával pedig bort is kaptak. A pataki baromfiakra nézve rémitő volt a vakáció, mert felettök a remanensek valódi zsarnokságot gyakoroltak. Lakjaikban is többnyire idegen fával tüzeltek, de emiatt gyakran keményen is lakoltak. Ugyanis megtörtént, hogy a pataki eszes polgár tudván azt, hogy udvarán sulyos tőkéje sincs bátorságban, löporral megtöltötte azt. A diák elcsente, kályhájába dugta a tuskót és réműlve ugrott ki kamrájából, midőn kályháját a fellobbant löpor *rögtönítéletileg* szétvetette.

Az 1-ső évet végzett akadémikusok az utánok következő osztály termébe, előmozdító vizsga alkalmával rendszerint *baltát* (s ezzel néha gereblyét, jármot) vetettek, annak jelentésére, hogy a szolgalat igája utódaikra szállt. Ezek a szolgaság említett jelvényeit nem örömet fogadták, s a balta bevetésének ellene szegültek. — Ilyenkor a két osztály két ellenséges táborra oszlott, melyek aztán ottan megküzdöttek egymással a balta felett. Pár napig még a testvérek is ellenségekké lettek. Századunk 4 ik tizedében a derék gróf V. D. rábeszélte pályatársait, hogy a baltát ne szállítsák utódaikra, s a nevetéséges szokás és belőle következett visszaélések rögtön megszűntek.

A kor szavára figyelő iskolai főkormány végre 1835—36 dik iskolai évben kihozá a szegény első éves diákot a szolgalat házából, s az iskolai belszolgalatot fizetéses szolgákra (pedellusokra) bizta.

Az egy évet végzett diákra új kötelességek vártak. Második évében a városi templomban diktált, harmadikban beteg és megholt ifjak felett virrasztott, halottat hurcolt, negyedikben köznapokon a

városi templomban könyörgött, ötödik és hatodikban a vasárnapi délesti órán prédikált, hetedik és nyolcadikban mint paptanhallgató katekhizált, s ha a 30 elsőbb diák (gregariusok) társulatába jutott, az iskolai nagy teremben reggeli és esteli imát végzett és szentírást olvasott. A gregarius mind bor, mind gyertyapénzosztáskor két adagot kapott, s az írkokok, rovatolók (scribák, rubricansok) és más diák-hivatalnokok, kik az ünnepválasztásoknál bizonyos előnyökkel bírtak, előttük nem „eligálhattak.“ Ez még most is szokásban van.

A papoló diák estve megvendéglé barátait, kik a nap hőse egészségére poharat köszöntöttek. Az ily takarékos lakoma „*praxis*“-nak neveztetett és az ifjúi víg tréfáknak tágas tért nyitott.

Másik víg napja volt diáknak és gyermeknek egyaránt a *májusi nap*, mely évenként a zöldben tartatott, s most is megtartatik.

A hegyalján fekvő iskolának egyik sajátos mulatsága volt az évenként tartatni szokott *iskolai szüret*, mely az álarcos bálókhoz hasonlított. September hó közepén egy rögtönzött szuplikáns tógában, cifra tartalmu libellussal megkeresé a diákokat, kik az iskolai szüretre adakoztak. A begyűlt pénzből nagyszerű szüreti ünnep rendeztetett, a cigánysor déli oldalán létezett kis kertekben, melyek közül kettő vagy három borlugasokkal volt beültetve. Ezek az ünnepély alkalmával száz, meg száz szőlőfürttel ékesítették. Fővendégek a primariusok voltak. A szénior a szőlőbirtokos szerepét játsza. Volt pásztor, pásztorinas, gazda, vincellér, kupec, mind diákból és saját-szerű öltözetben. A dús lakomát többnyire diákzene és az ifjúi jókedv élcei fűszerezzék. Csodálatos, hogy benne kicsapongás nem történt! Ez ősi szokás 1836—37-dik iskolai évben szűnt meg.

Az idő kereke gyorsan forgott s a diák vénült. Apparéált, diktált, virrasztott, halottat hordott, privatáztatott, könyörgött, papolt, katekhizált, az iskolai istenitiszteleten mint pap és kántor szerepelt, theologiai leckéken idegen nyelven disputált, szóval a kor kívánatának megfelelt. Az iskolai pálya végén 25, néha 30 éves korában Hercules kettős útja nyílt fel előtte, t. i. vagy az állatkinző *esküdti vizsga* letételére határozta magát, s primáriussá lett, mely testületről már emlékeztünk, vagy oktatónak ment a jobb egyházakba, honnan 3 évi működés után káplánná, később pappá lett.

Az ifjú elvévén az oktatói díjlevelet (chartát), ünnepélyesen vált el az anyaiskola emlőitől, melyben ifjúkora legszebb napjait töltötte, s melyhez annyi édes emlék csatolá. A tréfás, de mindamellert komoly mulatság, melyben a búcsúpoharat itták, „*exitus*“-nak neveztetett. A kimenő ifjú barátai estve összegyűltek s egymással és az oktató-vívő egyház követiveivel (expressusok) mulattak és poharaztak. Reggel a mulatság ismételtetett. Majd a kimenő egyén nyoszolyáját barátai szétverték, a csekély pogyászt szekérré rakták, távozó barátjokat messzire kikisérték és a muzsák tanyájából kilépett ifjú szemeből, ki gyermekkorában Patakra jöttek a pityergő, vagy akasztódombnál szülőföldjét siratta, most, midőn a nagy világba indult, a 16—18 éves iskolai barátoktól elválás fájdalma sajtolta keserű könnyeket. A távozó expressusok lovait az iskola kapujában (porta) egy-két markos

apparitor rendszerint elfogta, s a charta hurcolásért pár garast fizetettek magoknak.

Végül megemlítem a pataki tanulók segélyezésére szolgáló jótéteményeket:

1. Az ifjak jelesbjei közt évenként mintegy 1400 pengő forintnyi összeg osztatik ki, mint jóltevők által tett alapítványok kamata. Némely alapítványok családhoz kötvék.

2. A pataki iskola növendékei évenként 5 ízben keresik meg a híveket. A 3 sátoros ünnep alkalmával, az általok elválasztott egyházakban párszor praedikálnak és magok számára alamizsnát kérnek. Karácsonykor a szénior számára is segélypénz szedetik, hogy a külföldi egyetemeket annál könnyebben meglátogathassa. E téren a sokfelől igénybe vett protestáns buzgalom igen meglőhadt. A széniori jótétemény 30 év előtt 500—600 pengő forintra ment, most alig gyűl be 100 pengő forint.

Aratáskor mintegy 20 ifjú széles Magyarországot bejárja s a hívek buzgalmát igénybe veszi *Szüretkor* csak a közelebbi helyek kerestetnek meg, s mind aratás, mind szüret alkalmával pénz- és terménybeli segély gyűjtetik a közanya részére.

A *cipőszítés* 1798. évben megszűnván, a nép azt vélte, hogy az iskolának természetényi ajándéokra szüksége nincs, s maroknyi gabonáját s főzelékét megvonta a főiskolától. Most midőn a protestáns világ arra törekszik, hogy a pataki *tanítóképezdét* megszilárdítsa és a tanulásra szegény ifjaknak, mind itt, mind a gimnáziumban, mind az akadémiában módot nyújtson; részvétlen kebel volna az, mely a tervbe vett főiskolai tápintézet (convictus) részére tehetségéhez képest ismét azt és annyit, mennyit adhat, nem adna.

A tápintézethez szükséges magtár alapja 1858-ban szentpál-napi vizsga alatt, egyesek buzgalma által letétezt. Reményljük, hogy a hívek buzgósága a kívánt összeget mielőbb összehordja.

Isten! ki a pataki iskola felett három századon át virrasztottál, virágoztasd ezután is a magyar protestantizmus ezen fő-fő erősségét.

Somosi István.

A falu lélek- és erkölcstana.

— Reymont „Parasztok“ című regénye alapján. —

(Folytatás.)

Végre a XX. sz. elején megjelenik a nagy paraszt író, Reymont „Parasztok“ című hatalmas epepeiájával. Mint a sötétben tévelygőknek a fénysugár, mint a hosszú szárazságban megrepedezett, kiszikkadt földnek a lassú, áztató, meleg nyári eső, azt jelenti a lengyel föld fia az irodalom számára. Jóleső, megnyugtató érzés olvasni ezt a könyvet, mint évszázados tévedések es igazságtalanságok jóvátevéjét. Azonban vád is egyúttal, azzal vádol, hogy mennyi mindent nem tudunk meglátni abból, ami „majd kiszúrta szemünket.“

Nem idealizál, de nem is naturalizál, hanem teljes objektivitás-

sal írja meg azt a hatalmas, összefoglaló, *epikusan nyugodt* történetet, mely mindentől függetlenül a föld munkását, „*az örök paraszt*“-ot mutatja meg. Lassú nyugodtsággal hömpölyög tova a regény, mint egy nagy folyam, mint amilyen a falu élete.

Hol van ez a folyó? Mi a neve?

Nem fontos

Nevezhetjük Rajnának, Dunának vagy Volgának. Legfeljebb csak az a kedves különbség van közöttük, hogy az egyik fölött a parti sziklán Loreley fésűli aranyhaját, a másiknak fodrait magyar akáctól illatos szellő simogatja, míg a harmadikon szomorúan nótázó szőke muszkát ringat a sajka. Nincs az a magyar, lengyel, vagy bretagnei falu, ahol ne találánánk rá e remekmű minden regényes beállítottság nélküli alakjaira vagy történeteire. Nem konstruálja az alakjait, nem szerepeltet csak egy vagy két regényhőst, hanem mindegyik alakja külön-külön fontos típusa a falu életének. Egy esztendő ragad ki a falu lassan tovahaladó életéből, mintahogy a fénykép tökéletesen és részletesen megörökíti a nagy folyamnak egy szakaszát, de azért a folyam lassan és méltóságteljesen hömpölyög tovább és tovább. Épen ezért nem fejezi be sablonosan, regényszerűen az eseményeket, nem oldja meg teljesen a problémákat, mintha nem is regényt akarna írni.

Ha a parasztlak alakjairól lefejtjük a nemzeti kosztümöt és a vallásos érzés egyházas jellegű, sokszor babonás, de mert naiv kedves megnyilatkozásait, megmarad „*az örök paraszt*,” az „*örök falu*,” mely ugyanaz bárhol és bármikor.

Ez örök vonások mellett csak annyiban vesszük figyelembe a sajátosan nemzeti és egyéni vonásokat jelen dolgozatunkban, amennyiben azok az egyes problémák megvilágítására szükségesek. Ez utóbbi vonások azonban csak kísérői, szekundér jelentőségű kedves sallangjai *az örök tartalomnak*.

A négy kötetes regénynek négy évszakra való felosztása igen szerencsés kézzel történt. Más tárgyú regényeknél is felhasználták már ezt a formát, de a legtalálóbb és legkifejezőbb épen a paraszt tárgyú regényeknél. *Ősz*-, *Tél*-, *Nyár*-, *Tavaszi*. Ezek súlyosan és komolyan a paraszt évszakai. Mindegyik egy egy nagy állomás a falu népe számára; mindegyik szent, komoly változást jelent és új kötelességeket ró reá. A felsőbb osztályok számára ezek az évszakok inkább csak *szezonok*, amelyek más divatot követelnek, vagy új szórakozást nyújtanak.

Most miután elég hosszú utat megtéve, mint amilyen nehezen közelíthető meg a paraszt lélek, eljutottunk tárgyalásunk nagy kapujához, nézzünk körül most figyelmesen jellemzésünk gazdasági udvarában, hogy a belső életet is világosan szemlélhessük. Igen csábító az a körülmény, hogy az előbb ismertetett évszakai beosztás szerint haladjunk dolgozatunkban, azonban abba a hibába esnénk, hogy magát a könyvet és az író méltatnánk, ragaszkodva az általa felállított keretekhez. Úgyszintén kézenfekvő lenne az az eljárás is, hogy a könyv minden egyes típusát külön-külön végigkísérjük és tanul-

mány tárgyává tegyük, azonban, ha ennyire ragaszkodnánk a könyvhöz, ismét a fenti hibába esnénk.

Ismerkedjünk meg most röviden a könyv szereplő személyeivel, hogy a később előforduló nevekkel, illetőleg típusokkal tisztában legyünk. A falu mint egy miniatűr képe a társadalomnak, mint közönségnek, igen jellegzetes típusokat mutat, melyek a nagy társadalomban is csaknem mind megtalálhatók:

Boryna Mátyás, nagy gazda, a falu paraszt arisztokratája.

Boryna Antal, a fia, indulatos, lobbanékony természetű fiatal paraszt, de becsületes és végtelenül dolgoz, aki görcsösen ragaszkodik az ősi rőghöz. Apjával éles harcot folytat a földrésznének kiadásáért.

Boryna mellett ott szerepelnek még a falu vagyonosabb gazdái, mintegy külön kasztot képezve a szegény zsellérekkel szemben. Ilyenek Balcerék, özv. Domokosné, a bíró stb.

Hanka, Antal felesége, a tűrő, szenvedő, megcsalt hitves, aki sokat és soknak kell, hogy megbocsásson.

Vele szembe áll Jagna, a falu szép asszonya, aki miatt pletykák, veszekedések zajlanak le s aki bár nem egészen büntelen, szörnyű népítéssel sújtatik.

Rókus, a vándor próféta. Alakja messze kinőtt a falu kereteiből. Az elnyomatás idején majdnem minden nemzetnek akad egy-két ilyen apostola, aki faluról-falura járva tanítja, vigasztalja, buzdítja a népet. Rókus a zsidó prófétákhoz hasonlítható. Mély vallásosságáért szinte szentként tisztelik.

Kedves és jellegzetes típusok Kuba és Vitek, Boryna szolgái. A szegényes külső alatt meleg szív, gyöngédség és hűség rejlik.

Hozzájuk hasonló a gyámoltalan öreg Bilyca, Hanka apja. A falu kovácsa, a molnárral együtt ravasz, pénzleső, kapzsi emberek, ők a falu Mefisztói. A kovács újságot olvasó, tudálékos falusi iparos, ki lenézi a parasztokat. A molnár kétkulacsos, sem nem úr, sem nem paraszt, hol a földes úrral tart, hol a paraszthoz húz.

Elmaradhatatlan két típusa még a falunak a két koldus. Különösen az öreg Ágota alakja szimpatikus és sokat mondó.

A fenti típusok azonban nemcsak jók, vagy csak rosszak, hanem erényekkel és hibákkal tele gyarló emberek. Még Augusztinka, a falu rossz szájú pletykája sem olyan fekete lelkű asszony, mint amilyennek mutatja magát, mert igazán nehéz helyzetekben mindig segít, akin teheti és sokszor megcsillan az igaz könny a szemében.

Számításba kell vennünk azonban még az *intelligenciát* is, mert ezek nélkül a falu képe nem egész. Igen jellemző dolog a nép lelkére, hogy miként gondolkozik felőlük, mennyire utánozza őket, mikor nyílik meg előttük a szíve, mikor zárkózik el bizalmatlanul. Ott látjuk közöttük a papot, aki szeretettel szól hozzájuk és érdeklődik minden ügyes-bajos dolguk iránt. Bízna benne és sokszor tanácsát kéri.

Találkozunk a városi bírósággal, meg a *földesúrral*. Ez utóbival szemben még akkor is *bizalmatlanok*, ha jót akar.

Végül ott van Jankel, a falu elmaradhatatlan zsidója, aki csak a hasznát nézi és sok parasztot romlásba visz.

A falu jelleme csak ezekkel együtt ad egységes képet. Célunk tehát a Reymont imádkozó és korcsmában duhajkodó, síró és nevető, dolgozó parasztjainak életén keresztül leírni és megmutatni a falut.

Olyan keresztmetszetet adni, melyben a lélek jó és rossz tulajdonságai világosan láthatók és az erkölcsi élet is visszatükröződik.

Ha be akarnám mutatni röviden Reymont paraszttípusát, a következő kép fejezné ki a legjobban, mely kép az első könyv elején, mintegy örök szimbólumát adja a röghöz kötött, poros, fáradt, de istengyermeki öntudattal járó embernek: „Olyik táblát boronálták és szürke porfelhője szállott föl a borona nyomán, terjedt és felért egészen a dombtetőre, ott leülepedett és alóla, mint felhők közül, egy mezítlábas paraszt hajolt ki hajadonfővel, lepedővel átkötve. Lassan lépkedett, a lepedőből magot markolt és egyhangú áhítatos, a földet áldó mozdulattal vetett. Elérte a tábla végét, a zsákból gabonát szedett, visszafordult és vontatva haladt fölfelé, úgy, hogy előbb csak borzas fejét lehetett látni, azután vállait s végül egészen látszott a nap világánál ugyanazon mozdulatokkal, *mintha áldást hintene*. Szent lendülettel szórta a gabonát, amely, mint az aranypor, ives kanyargással hullott a földre.“ Milyen igazi, milyen művészi és találó ez a kép.

A falu népének a lelkében bizonyos *rétegződés* vehető észre, mint a föld rétegei a bánya térképen. Két fontosabb réteget kell megemlítenünk, amelyek gyakran áttörnek a többi rétegen, jobban mondva igen sok cselekedetük ezekre vezethető vissza. Az egyik az *őspogány* réteg, amely babonás szokásaikban, de különösen bicskázódásaik alkalmával tör fel a lélek mélyéről. Ezután a széles réteg után jön a történelmi rétegződés során a második fontos réteg: *a bizalmatlanság rétege*. Ez nálunk különösen az idegen papokkal, hittérítőkkal szemben fejlődött ki. Amerikában igen erős és maradandó nyomot mutat a bizalmatlanság rétege a felfedező spanyolok és portugálok nem a legemberségesebb bánásmódja miatt.

Bár a *lelki és erkölcsi életet* amennyire a dolog természete megengedi külön tárgyaljuk, azonban ezt a kettőt nem lehet teljesen külön választani egymástól, mert *összefüggenek, egymásba kapcsolódnak* annyira, hogy a kettőt csak ebben az összefüggésben érthetjük meg teljesen.

A néplélek megnyilatkozásai: *a konzervativizmus* (ragaszkodás a földjéhez, szokásaihoz, nyelvéhez) *igazságszeretet, vallásosság, gyermekies naivgondolkodás* stb. Ezekkel a karakterisztikus tulajdonságokkal kapcsolatban leírunk még több lelki tulajdonságot, erényt és hibát, tárgyalásaink folyamán.

Vizsgáljuk most az egyes lelki tulajdonságait részletesebben.

A *földhöz* szinte öntudatlan *szeretettel ragaszkodik*, sokkal jobban, mint a népek gyári munkásai a műhelyhez és a gyárhoz. A gyári munkás rendszerint *gyűlöli* az ő munkahelyét, mert úgy érzi, hogy az nem az övé és nem magának dolgozik. Már pedig a szeretet nemesíti a lelket, elnyomja a feltörő gonosz indulatokat, a gyűlölet ellenben beárnyékozza, kibillentí egyensúlyából a lelket. Ha valamit az egyensúlyából kibillentünk, az könnyen ide-oda dől, köny-

nyen felborúl és összetöri azt, amire ráesik, de magát is összezúzza. (Szomorú példa erre a forradalom és a kommunizmus alatt félrevezetett magyar munkásság.)

Ragadjunk ki pár képet a könyvből a paraszt földszeretetének az illusztrálására. Kevés a gyakorlati, az üzleti érzéke, inkább kontemplatív lélek, de ha a földet akarják kihúzni a lába alól, (pld. a földesúr erdőirtása, a németek kiűzése Erdőaljáról) akkor nem enged és még gyilkolásra is képes, fegyvert ragadva, az egész falu. *A föld birtoklásához valami isteni, szent jusst érez.* Nem szereti a földesurát, de haragjának tüze akkor lobban igazán lángra vele szemben, mikor látja, hogy a volgai uraság földjei gyengén művelve, a tövisbe és burjánba vesznek bele. Szive elkeseredik és sajnálja a földet, mint éhes, rongyos, apátlan, anyátlan gyermeket, akivel senki sem törődik.

A Domokosné fiát, Simit az öröm majdnem extázisba ragadja, amikor végre a saját földjén dolgozhat. Nem törődik azzal, hogy cserjés, köves vadont kell termőfölddé tennie, de szinte szent átszellemüléssel dolgozik kora reggeltől késő estig, *mert az a saját földje.*

Nézzünk egy másik képet. Mikor Boryna Antal hazajön a vizsgálati fogságból és kisleány a karján az első délután kimegy a földekre, lelke, szerelme a földek iránt oly nagy, hogy szinte érezzük mámorító melegét: „Elmerült valamiben, ami a földből tört fel hozzá és mámoros édességgel töltötte el lelkét. Úgy érezte, mintha a széllel hemperegne a vetésben. Mintha ő csillogna a füvek lágy, nedves zöldjével. Mintha folyamként gördülne az átizzott homokon, a szénától illatos réteken keresztül. Majd ismét úgy érezte, mintha a madarakkal röpülne valahol magasan a világ fölött és felfoghatatlan erővel kiáltana a napba. Aztán meg úgy hitte, hogy ő a mező zúgása, az erdő ringása, mindenféle növény hajtóereje s az ének és vigság közt termő szent föld minden hatalma. Önmagának is tudta magát s egyúttal mindennek... Ébren volt és mégis álom szórt mákot a szemébe, a sors fölé emelte és az elragadtatás tájain vezette. Végül már úgy érezte magát, mint Úrfelmutatáskor, amikor a lélek fölemelkedik és térdelve angyali kertekbe száll, valami boldogsággal telt égbe, vagy a paradicsomba. Mert hát újból a földön érezte magát. Az apai, az ősapai rögön. Hiszen kemény természete volt, nehezen érzékenyedtél el, de ezekben a csodálatos percekben kész volt a földre borúlni, hozzátapasztani forró száját és megölelni ezt az egész kedves, szeretett világot.“

* * *

Majdnem lelkes élőlénynek tekinti és testvérként szereti a nép a földjét, a háziállatait, a fákat, az egész természetet. Beszél hozzájuk gyöngéden, szeretettel, mint Asszisi Ferenc az erdő vadjaihoz. Még a falu közepén lustán elterülő tó is, mintha velük együtt élne, együtt szomorkodna, együtt nevetne.

Karácsony estéjén, mikor a szentelt ostyából minden ház kapott, nemcsak ők esznek egy-egy darabot, hanem a teheneknek is adnak, mert ott voltak Jézus születésénél. Mikor Józsa,

Boryna leánykája, megkérdi, hogy a lovaknak miért nem adnak. Rókus kenetteljesen feleli: „Nem voltak azon időben a Jézus születésénél, hát nem lehet.“ Vallásos érzésüknek milyen kedves megnyilatkozása és milyen furcsa logikája.

Szóljunk pár szót az árva Vitekről is, Boryna kis szolgájáról. Akaratlanul is hála fog el minket vele szemben, hogy milyen szeretettel ápolja a szelidített gólyáját és a fecskéket, pedig ő sokkal árva, mint ezek a madarak. — Az első fagy alkalmával egy nyárvégi reggelen kiszedegeti fészükéből a dermedt fecskefiókákat és ingje alá dugva őket teste melegével életre téríti. Sokan azt gondolják, hogy a falusi gyermek csak kizozni tudja a madarakat és ime Vitek, mikor a kis beteget felnyitották szemüket és szökdösni próbáltak, odalapúl a falhoz, legyeket fogdos jobb kezével, megeteti kis foglyait és aztán elereszti őket: „Repülj anyádhoz, repülj!“ Örvendezve nézi, hogy a fecskék az istálló tetejére telepednek, fészülködnek csőrükkel, csicse-regnek, mintha neki hálálkodnának.

A falu népének földszeretete, szokásaihoz nyelvéhez való ragaszkodása, egyszóval az *a nemes konzervatívizmusa, nem a maradiságát körülzáró kínai fal*, mellyel felületesen szokták vádolni, hanem az az *erős védőbástya*, amely külső, káros idegen hatásokkal szemben megvédi. Ha a magyar falu népe nem ragaszkodnék a régihez, abban a sok szenvedésben, rabságban idegen uralomban, amit átélt, százszor törökké, németté vagy szintelen gyűlevésnéppé vált volna. A falu a *nemzeti hagyományok letéteményese, a nyelv megőrzője*. Épúgy tiltakoznak a lengyel Lipcében a parasztok az orosz nyelvű iskola felállítására ellen, mint ahogy évszázadokon keresztül mind mai napig tiltakozik a magyar falu az *idegen nyelvű iskolák ellen*.

Azonban *erényei* könnyen mennek át *hibákká*, különösen ott alakulnak át gonosz indulatokká, ahol a *templom* helyett a *korcsma* irányítja a falut.

Földszeretete bizonyos határon túl könnyen válik zsugorisággá. ha nincs *elég műveltsége s ezzel járó önfegyelme*. Boryna zsugorisága halálos ellenségeskedést szül közte és fia között. Viszont Antal túlzott igazságérzete a jogos követelése annyira elvakulttá teszi, hogy majdnem apagyilkos lesz.

Domokosné kapzsiságának feláldozza a féltve nevelt Jagnája tiszta lelkét és a gazdag, de öreg Borynához erőlteti feleségül, bár ő is érzi, hogy nem jó vége lesz ennek a házasságnak.

A túlzott földszeretet az oka annak is, hogy *néhány hold föld beteges rangkülönbséget* hoz létre a gazdák között.

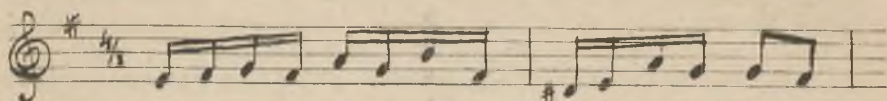
Nem a legszebb vonása a népléleknek, de földszeretetükből megmagyarázható az is, hogy amikor az urasági major lángban áll, kárörömmel nézik és nem mozdulnak segítségére. Ez a káröröm és bosszú érzése nagyon hasonlít a *gyermek lelkéhez*, aki szívesen összetöri annak játékát, akire haragszik, vagy kárörömmel látja sáros pocsjába esni azt, akinek szebb ruhája van, mint neki. Általában a néplélekre igen jellemző a *gyermekies, naiv romlatlanság, úgy gondolkodásban, mint erkölcsiségben*. Bohó, de nem bohóc!

Nagy Árpád.

Bodrog partján van egy város . . .

Szövegét írta : Szigethy Ferenc.

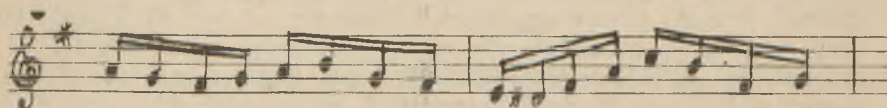
Zenéjét szerezte : Murgács K.

Bod-rog part-ján van egy vá-ros   Én is lak-tam ben-ne.

Száz-szor volt ott a szí-ve-m-nek   Ka-ca-gó jó ked-ve.

De sok ál-mot, sok ö - rő- mőt   Sú-gott ott az is-ko-la kert

Bó- lint - ga - tó fá - ja!   De-re-se-dő ö - reg fej - jel

Könny-re fa-kadt két sze-mem-mel,   Ma sem bí-rok a szí-ve-m-mel,

Ha gon - do - lok rá - ja.

Valahol egy régi-régi
Kicsi utcán messze
Diákdalos ifjúságom
Ott van eltemelve!
Hej de egyszer egy nótával
Elmegyek még, csak azt az egy
Boldog órát várom,
Felhajtom a pohár borom,
Új nótámat eldalolom,
Megersíratom nótás-dalos
Elszállt ifjúságom!

Virágvasárnap diákkonferencia.

Isten színe előtti áldott találkozóra gyűjtött össze a Soli Deo Gloria Szövetség bátor lendületű mozgalma közel 1000 református diákot és diákleányt az ország szívében, Budapesten. Éreztük, hogy a Lélek szele fuvallt s engednünk kellett a hívásnak . . . Sok száz ifjú adta oda lelkét arra az oltárra, mely a Regnum Christianum boldog birodalmából kapja örök tüzét, hogy újjászülessen . . . Az idő megválasztása nem öletszerű volt, nem a véletlen műve. Virágvasárnap a győzelmi bevonulás ünnepe, nekünk együtt kellett az örök Dicsőség felé harsogni: „Élek pedig többé nem én, hanem él bennem a Krisztus . . .” (Gal. 2:20.)

A konferencia első perceit az Istennek szenteltük. Az első előadást Kováts J. István dr. tartotta „Szocializmus, vagy kálvinizmus” címmel. A kettő kizárja egymást — mondotta, — aki jó kálvinista, nem lehet erős szocialista és viszont. Márcsak azért sem, mert a szocializmus tagadja a magántulajdon jogát. Pedig a mai társadalom a magántulajdonon és azzal összetartozó másik pilléren, a családon nyugszik. A kálvinizmus magasabbrendű felfogása szerint Istené a tulajdon, mi csak sáfárok vagyunk s akkor sáfárkodunk jól, ha azt Isten dicsőségére, — s a reális életre alkalmazva, ha a szegények, elhagyatottak támogatására is, — nem pedig a saját gyönyörűségünkre használjuk fel. Marx elvei azért buktak meg, mert száműzték a magántulajdont és családot. A főök azonban az volt, hogy detronizálták Isten. Márpedig a kálvinizmus Isten királyságát óhajtja e földön is. E két elv tehát semmiképen sem egyeztethető össze.

Vasárnap este templomi ünnepség volt a Kálvin-téri templomban a főváros számos művészeinek közreműködésével. Az est legkimagaslóbb eseménye a Makkai Sándor dr. erdélyi püspök előadása volt, melyet „Kálvinista demokrácia” címmel tartott meg. Öntudat, önerő, szolgálat, — mondotta, — e három szóban benne van kálvinizmusunk lényege. Ezek közül a szolgálat vonatkozik szorosabban a demokráciára, melynek lényege az: mindenkinek kell tennie valamit a társadalom ügyének előremozdításában; tehát szolgálni kell. Krisztus nem azért jött e földre, hogy neki szolgáljanak, hanem azért, hogy Ő szolgáljon másokat. Nekünk pedig a Krisztus életét normának, életszabálynak kell tekintenünk. A kálvinista demokrácia tehát az evangélium demokráciájának megvalósítására törekszik, ennél többet nem akarhat, kevesebb nem elégedhet meg. Ez azonban csak úgy lehetséges, ha életünk hajójának kormányosa egy fölöttünk álló Valaki. Ez a hatalmas Valaki az Örökkévaló . . . A mi demokráciánk tehát theokrácia, Isten uralma, melynek országában a Szeretet örök lámpásai világítják meg az Istenet dicsőítő mennyei seregek karát . . .

*

Mélyenszántó előadást tartott Enyedy Andor dr. miskolci lelkész „Magyar földön, magyarok, magyarul” címen. Nem mindegy-e az — mondotta, — ha itt a Kárpátok mdencéjében más népek laknak?

Egy Turkesztánból hazajött fogoly azt mondotta: Jobb lenne, ha ott lalnánk, ahol örök tavasz van s nem lennénk szálla a minket körülvevő néptenger szemében . . . Miért van az, hogy egy földterületre egy népfaj tart igényt s annyira ragaszkodik hozzá . . . Miért mondja a Szózat írója:

„ . . . A nagy világon e kívül nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjen sors keze, itt élned, halnod kell! . . . “

Azért, mert a föld és a nemzeti lélek annyira összeforrt, hogy semmi sem tépheti azt szét. A magyar föld integritása azért szűnt meg, mert a magyar lélek integritása már előbb megszűnt. A magyar lelket restaurálni kell. Meg kell tisztítani minden ráarakódott idegen elemtől. Természetes, ezt magunkon kell kezdeni. Ki kell építeni a magyar stílust minden vonatkozásban: nyelvben, irodalomban, viseletben, stb. A restaurálásnál vigyázzunk azonban faji patinánk megmaradására!

Árpád egy hófehér lovon, arany zabolán és ezüst kengyelen szerezte meg ezt az országot, mely minket táplál. Ha továbbra is meg akarjuk tartani e földet, akkor életünknek olyan fenyergelt lónak kell lennie, melynek ezüst kengyele a Hit. Ezzel kell száguldani a dicső hófehér paripának az örök dicsőség felé. Arany zabolája a Szeretet, mely bearanyozza életünk folyójának tükrét az örök Dicsőség fényével. Így érhetjük el, hogy „Magyar földön, magyarok, magyarul . . . “ Az előadó mélységes s izzó, hazájáért aggódó, „keleti magyar“ lelke megragadta a lelkünket.

*

„Alvó egyház, missziói egyház, református egyház,“ — ébresztgette szunnyadó lelkiismeretünk Makkai Sándor püspök úr. . . Az egyház azért van, hogy Isten igéjét hirdesse, ehhez járul még a szeretetmunka és a nevelés. Alszik az egyház, ha ezeket nem teljesíti és nem fegyelmez, mert fél, hogy ezáltal híveit elveszti, tehát amelyik statisztikára dolgozik . . . Missziói egyháznak kellene minden egyháznak lennie. A missziói küldetését, mely Istentől származik, éreznie kell minden egyháznak. Nem kitaposott utakon jár, hanem a legrejtettebb ösvényeken, melyről Jézus azt mondja: „ . . . kevesen vannak, akik ezen járnak, pedig ez vezet az Élethez . . . “ A református egyháznak anyának kell lennie, mely gyermekeit Istennek tetsző életre neveli.

*

A konferencián legközelebb jutott lelküinkhöz Vasady Béla dr. theologiai igazgató. az „Az ifjúság válsága“ c. tartott előadásában. „Szegények mindig lesznek köztetek“ — mondotta Jézus. Ifjak is mindig lesznek. Minden ember életében van válság, az ifjúéban különösen van . . . Mikor az ifjú kilép a gyermekkori fantázia csodaszép világából a rideg valóságba, igen nagy csalódás éri. Erre még a csalódások zöme következik, melyek mindmegannyi válságállomásként szerepelnek . . . Eljut a pályaválasztáshoz az ifjú. A mai lélekölő

kenyérharc háttérbe szorítja az értékeket s nem tud oly álláshoz jutni, mely Istentől kapott drága értékeinek megfelelne és az ifjú forradalmi szellemű lesz. Ez oda vezet, hogy kimondja: a keresztyénség megbukott! S ezzel eljutott a válság tetőpontjára. Az ifjút ki kell vezetni e válságból. Oly vezetőkre van tehát szükség, kik élethivatásuknak vallják az evangéliumot, kik bátran kiáltják oda a hitetlenek fülébe: a keresztyénség nem bukott meg, csak nincs kipróbálva. Azon az úton kell tehát járnunk, amelyen Ő járt s akkor elérjük ez is . . . A „válság“ egyetlen orvosa a „Válság,“ ide azonban csak az jut el, ki hiszi, hogy egy Ősvalóság rendelkezik fölötte . . .

*

A konferenciái előadásokat mintegy bekoszorúzta a Ravasz László dr. püspök előadása, melyet „Világok harca“ c. tartott meg. Harc mindig volt, melyről Bismarck azt mondta: a legtermékenyebb életforma a harc, neveli a bátorságot, fegyelmet, stb. A harc legklasszikusabb példája a közelmúlt világháborúja volt. Ennek ma sincs vége, folyik tovább a gazdasági életben. Gigászi harcot vív egymással a lélek és technika is. A technika, melynek legcsodásabb kivrágzásai a rádió, repülőgép, Zeppelin stb., géppé teszi a lelket. Mig az óriási gépmadarak röpködnek az égen, addig az ember lelke tört szárnyakkal a föld porában fetreng . . . A legnagyobb harc azonban az Isten és a Sátán, a Kegyelem és Bűn között folyik. Kérdés, hova állunk? Kizárólag a Szentháromság egy örök Isten szövetségébe kell lépniünk, ki békét kötött a lelki Izráellel . . . Harc az élet, mely e földön meg nem szűnik, vége a mennyei hajlék kapujánál van, ahova az örök Király bevonult.

*

A konferencia legmeghittebb percei azok voltak, melyeket a Szentírás mellett töltöttünk, midőn az Isten atyai üzenetét hallgattuk nagy áhitattal.

Délutánonként a főváros nevezetességeit néztük meg (fedett uszoda, Baár—Madas leánynevelő-intézet stb.). A konferencia tagjai egy családnak érezték magukat, úgyhogy a harmadik nap estéjén mint testvérek nyújtottunk búcsúkezet egymásnak, mikor a salétromuccai kis templomnál ütött a búcsúóra.

Végül is felmerül a kérdés: mit akartunk mi e konferenciával proklamálni? Adjon erre a költő feleletet:

„Szeretném
A legdicsebb fenyőt, ott észak ormán
Kitépni és a napba mártani
És azzal írni a borongó égre
A lángoló hírt, ifjú harcosok!
Csatázzék a Sátán minden pokla véle,
A Golgotha keresztye győzni fog.“

Sárospatak, 1931 április 20.

Cserés Miklós.
III. éves tan. növ.

A Tükör előtt.

Minden test fű, és minden szépsége,
mint a mező virága! Megszáradt a fű,
elhullt a virág, ha az Úrnak szele fuvalt
reá; bizony a fű a nép. Megszáradt a
fű, elhullt a virág; de az Istenünk be-
széde mindörökre megmarad.

(És. 40: 6—8.)

A nap már melegen tűz alá a kék égboltról, az iskolakert fái zöld lombruhát öltöttek. Az utcán vidáman járnak kelnek az emberek, a diákok szeme ábrándozva siklik végig a zöldbe díszített hegykoszorún, vagy a Bodrog ezüst szalagjával átkötött pázsitsokron; a szántóvető dalos kedvvel reménykedik a zsendülő vetésben és a szomorúsággal végigöntött világon, mintha öröm cseppjei csillannának meg. Az öröm megbecsülhetetlen, de csak akkor, ha az komoly öröm. Hadd mosolyogjon egy kissé a fáradt, törődött emberek arca. Ha már az élet nem ad nekik örömet, adjon a májusi frissen pezsdülő élet... De a fiatalság komolytalan része eszméljen fel, hogy „minden test fű, és minden szépsége, mint a mező virága...” Ha nem tanulta volna meg az őszből, télből, tanulja meg a tavaszról. Mikor madárdal csilingel és mintha a fák között tündérek kacagnának; gondoljon arra, hogy ez *nem minden*. Midőn úgy érzi, hogy ez az egész világ az övé, mikor fiatal izmai mint acélrugók rugódnak, mikor szinte repül a jókedvtől: gondoljon arra, hogy ez az erdő, ez a jókedv nem a *máé, de a holnapé!* Különös, hogy fiatalságunkban nem gondolunk arra, hogy megöregszünk. Pedig jó lenne tudnunk, hogy a természet tavasza minden évben megismétlődik, de az ember tavaszai e testi életben mindig kevesebb és kevesebb melegséget hoznak. Valahogy jó lenne állandósítani ezt a fiatalos túlláradást! Jó lenne, ha az élet nyarára, őszére, telére is lehetne belőle átmenteni valamit... De mit?

Az emberek jönnek, mennek a tavasz sugárözönében... Jól esik nézni a piruló arcú diákleánykákat, kik lányságuk pompájában a megtettesült gondtalanságot mutatják. És önkéntelenül is belenézek a ragyogó szemek mögé — a csillogó hajon, a hamvas arcon túl — és kérdelem: mi marad ebből tíz—húsz—harminc év múlva? Majd nőnek a kis lányok — megöregszenek... eljár az idő... Mi lesz az, ami az örömet arcukra varázsolja?

Nézem a kis diákokat, amint kis csikó módján szaladnak, játszanak és már látom a nagyobb diákok bennük, amint az iskolakapuban mereng, talán most még csak a vizsgán; meg látom bennük azt a theologust, akinek lelkén oly emberek sorsa nehezül, akik azt gondolják róla, hogy ő semmittevő; látom a gondbarázdált arcú, kenyér után vágó, életküzdelemben sáppadó családapát...

Mi lenne képes állandó értéket adni, ami állandó öröm forrása lenne? Hisz mindennek vége — elmúlás. Legyen pompás, csodált, ezer színben játszó virág, emberi szépség, emberi alkotás, valami vagy valaki, — elmúlik. A rózsás arcon — ráncot nézhetünk; a csillogó szemben — megtört szempár néz felénk; a fehér fogsorból — sárgás

kicsorbult fogak vigyorognak ránk . . . „megszáradt a fű, elhullt a virág . . .“

Ésaiás megmondja, mi az, ami örökkévaló ami maradandó, ami nincs kitéve változásnak, ami állandó csendes örömet tud adni, amit nem visz el az időjárás, amit nem ronthatnak le emberi vélekedések : „Istenünk beszéde megmarad örökké . . .“ Még a „de“ is ott van. Mintha csak nyomatékot akarna adni a mondatnak. És igaza van. Megcáfolhatatlanul igaza. Mi az, ami igazi érték ha nem a lélek? A test elmúlik, elhervad, elfonnyad, de a lélek! A lélek maradandó. Isten beszéde ehhez a lélekhez beszél Nem menydörög, mint valami vásári kikiáltó nem mutogatja magát, mint valami feltűnni akaró piperkőc férfi, vagy nő . . . hanem a lélekben csendesen, csendben munkál, vájja magát és alakítja, formálja az emberi életet. És csoda történik. A világ szerint szomorúnak látszó lélek mélyén virág nyílik és ahol elhervadt életet sejtenek, ott virágozik legpompásabban a lélek utolérhetetlenül pompás szépsége; ahol keserűséget vélnek látni, ott kimondhatatlan édességet ízlel a lélek és ahol bánatos sóhajt vélnek hallani, az öröm rezeg végig.

Az emberi test elvirul, szépsége vissza nem jő, de az emberi lélek halhatatlanságra van belelehelve a testbe: az maradandó. A háromezer—kétezer—ezer—ötszáz—száz évvel ezelőtti embert is isteni ige táplálta. E földi ma rövid hazájában is az tápláljon, mert a lélek nem hervad el a test halálával, de örök dicsőségbe ültetődik át . . .

Májusi napsugárban, tavaszi életpompában ne a testetekre, de a lelketekre gondoljatok.

Martin Miklós.

Tavaszi cserkészés.

Kint vagyok a tavaszi erdőn.

A nedves avar beissza a lépések zaját és féltve őrzi az erdő néma csendjét.

Mert csend van. Hallgató, ábrándos, öröknéma csend. Néha egy-egy didergő fázás reszket végig a fák között, mintha éreznék. Pedig nem érzik — alszanak. Csak alszanak és álmodnak és hunyt szemmel a pirossávos nyugati ég felé néznek és álmaik közé talán belopódzik egy csalfa kép: a közelgő bársonyos zöld tavasz képe. És nem hisznek neki. Álmukban összerázkódnak. Még fáznak. Még nincs tavasz. Csak egy nagy zöldesszürke álmokép előttük a táj.

* * *

A nap is kifárad az egyhangú szürkeség nézésében és hunyorog a szemével. Egy egy felhőfoszlányt húz az arca elé és siet aludni. A végtelenség várja és nagy szabálytalan sávokat fest az útjára, vérpiros ecsettelt, mindig többet és többet. Ekkor észreveszi, hogy ez nem szép és befesti az egész égajlát és elkergeti a nagy szürke felhőket, amelyek lustán odakönyököltek eléje, hogy lássák a pihenni térő fáradt, vérszemű napot.

Én meg óvatosan surranok végig az erdőszélen és idegesen megrázkódom, ha halk nesz titi meg a fületem. A nedves limbusi vágás felé tartok, ott bizonyosan rátalálok a húzó szalonkára. Izgaltan gondolom, hogy nemsokára talán meg lesz az első. A legelső. Az igazi! A száraz szederinda kíváncsian kitőlja nyakát a bokrok közül és mereven, mozdulatlanul néz reám. A bokrok mind néznek, mozdulatlanul és, mintha idegenkedve kérdeznék: hát ez mit keres itt? — Miért zavar? Miért van a kezében fegyver? — Még alszik és álmodik az erdő — s ő már gyilkolni akar?! . . .

* * *

És én is félek . . . Úgy érzem, mintha most nem szabadna megzavarnom ezt a némaságot, ezt az álmos mozdulatlan csendet . . . Mert póruljárhatok. Megharagszik reám az erdő szelleme és kövéremevít, mint ezeket a lombtalan, suttogó, bölíntgató fákat és én is mozdulatlanul és mereven fogok itt állni, mint ezek a hallgató puszták . . . És talán álmodni is fogok, mint ők . . . Valami átsuhan felettem . . . Villámgyorsan, mint a rémület, mint a bűnös gondolat . . . Szalonka!

Arcomhoz kapom a fegyvert . . . késő! Jobban kell vigyáznom! . . .

* * *

A néma merev bokrok és a néma merev fák hallgatag gúnyjal állnak tovább és hallgatnak tovább. Néhány pillanattal előbb tán dörrenés visszhangzott volna sudaraik között, talán fölébresztette volna őket, s riadtan meredtek volna reám álmos szemekkel . . . De hiába lgy is fel kell ébredniök. Egy langyos áprilisi reggel majd végigsuhan ágaik között a tavasz illatos lehellete és fölébreszti őket méla álmukból. És ezerhangú dalt fuvolázik majd a bokrok között és mindenütt vidám lesz az élet. A bársonyos puha, zöld tavaszi élet.

Itt a limbusi vágás. Mellettem álmos locsogással egy kis patak bolyong s csacsogva pocsogva meséli egy fehér hóvirágnak a téli álmait. Mikor csillogó, hideg vért fedte nyugtalan tükrét és jéghideg szél sirt felette és szikrázó havas éjen halvány holdsugarak loptak szívébe álmokat: megfagyott, megmerevült dalokat, néma, hallgató bűgást . . . Amit csak ő értett, egyedül ő . . . És a hóvirág néma csodálattal hallgatja a mesét jéghideg téli álmokról, merevült dalokról, hallgató bűgásról.

* * *

Valami megcirpan a vágás szélén . . . Szalonka húz felém . . . Arcomhoz kapom a fegyvert és két éles dörrenés reszket végig az erdőn . . . A patak egy pillanatra ijedten hallgat — a fák s a bokrok merev rémülettel bámulnak rám. A lövés füstje elszáll . . . A szalonka nyílegyenest vágódik elém. Az első, az igazi, a legszebb! Fölveszem. Hosszú, hajlékony csőre felett, a lapos fejecske két oldalán, megtört, fénytelen szemek, — puha melléből szivárog a vér a kezemre. Ez

alatt már az alkony is a vége felé jár. A nagy szürke felhők megint csak visszaúsznak és a piros sávok is halványabbá lesznek és amint olvadnak, megfestik a nagy szürke felhők átlátszó köntösének szélét . . . Az erdő pedig nem ébredt fel. Alszik és álmodik tovább. A fák alatt nagy fekete árnyékok ásítanak: az éjszaka kezdi széttárni fekete rongyait és sötétlila ködöket lehel az égboltozatra a láthatár szélén.

* * *

Hallgatagon tartok hazafelé az aljban Kísér a patak lassú csobogással és mesélni akar nekem is jéghideg téli álmokról. Én figyelek és hallgatom — és mintha, mintha érteném is . . . Es mintha hozsánás, húsvéti hangok, bűgő harangok újjongó dalok zúgnának a fülembe . . . Hallga . . . Hallom a föld szívének dobbanását . . .

Látom az alvó erdő álmát . . . Érzem, hogy jön a tavasz . . . Az élet . . .

Oravecz Lajos.

I é. tan. növ.

A Sárospataki Ifjúsági Közlöny pályázatára érkezett két pályamű bírálata.

Erre a tételre: „*A falu lélek- és erkölcstana Reymont „Parasztok“ c. regénye alapján*“ két dolgozat érkezett Az egyik 55, a másik 137 írott oldal.

Mindakét szerzőt mélyen megihlette Reymont hatalmas alkotása. Egyek e nagy író szívvel-lélekkel való, meggyőződéses magasztalásában. De szeretik tárgyukat: a falu lelki és erkölcsi világát is.

Mindaketten felismerik azt a nagy hajtó erőt, amelyet a falu életében a föld képvisel. Ehhez fogható hatással nincs a parasztra semmi más. Ha valami: első sorban a föld fia ő.

Ezt a kétségtelen igazságot azonban kissé elhomályosítja mindakét pályázó, amikor kölcsönösen úgy vélik, hogy legalább is ugyanilyen mértékben kormányozza, irányítja (sőt a hosszabb pályamű szerint erősebben és elhatározóbban alakítja) a falut az érzékiség formájában megjelenő szerelem. (Higgadtabb szemlélettel arra az eredményre kellett volna jutniok, hogy a falu kórhatára e tekintetben sokkal alacsonyabb mint a városé; a falusi ember életmódja, a sok testi munka következtében való túlerőltetettsége lefokozza a vágyakat, bizonyos közömbösséget fejleszt ki az emberekben. Hiányzanak a városi élet izgató szerelei is: a színházak, mozik szenzációi is.)

Egyébként igen jól és igen találó vonásokkal érzékeltetik mindaketten a falu lelki arcát. Az „örök“ faluét, mert hiszen a pályatétellel jutottak volna ellentétbe, ha jobban belemélyednek a magyar falu rajzába. Kierzik azonban mindakét írásból, mikor írják olyan elemekkel dolgoznak, amelyekkel a magyar falu ákácillata elegendő.

A hosszabb dolgozatban több talán a közvetlenség és részletesebb a kifejtés (ez utóbbi szempontból ugyan a dolgozat több mint fele része — a II-vel jelölt részig — kevés kivétellel akár el is maradhatott volna), de viszont a másik írásmű rendszeresebb, formásabb és stílusa is kiforrottabb.

Amannál éppen a stilizálás az, ami gyakran zavaróan hat s néha egy-egy egészen jól elgondolt rész hatását is megrontja.

Szerzőnk sajátágosan tördeli a gondolatait: belefog egybe, közben eszébe jut valami más, ezt is odaszerkeszti, odastíri s lesz belőle — néha — valami alig élvezhető. (A leíró is alaposan hozzájárult a pályamű élvezhetőségének lefokozásához, gondatlan s néha a helyesírás szabályaival is ellentétes másolásával. Itt a szerző is hibás, mert mielőtt a kezéből kibocsátotta, át kellett volna néznie.)

Az igazság kedvéért el kell ismerni, hogy vannak ennek az írásnak is elég jól megírt részei.

De a rövidebb dolgozatot mégis följé kell helyeznünk. Ennek a szerzője felismerte, hogy a regény beosztása nyomán (a négy évszak) nem szabad haladnia, mert így ismétlésekbe esnék akaratlanul is. (A másik szerzőnél ez szerencsésen be is következett.)

Mindakét pályamunka érdemes a megjutalmazásra. A kettős jeligéjű rövidebb írásmű azonban éppen fegyelmезettebb, „készebb” minőségénél fogva többet érdemel, mint a másik.

Sátoraljaújhely, 1931 ápr. 11.

Emődy László

a Zemplén vm. Kazinczy-Kör
elnöke.

Hirek.

Dr. Révész Kálmán tiszáninneri püspök megbízásából és jóváhagyásával közli a theol. akadémia igazgatója, hogy az első lelkész-képesítő vizsgálat június 22—24. napjain lesz, még pedig jún 22-én írásbeli, jún. 23—24. napjain szóbeli. A vizsgálatra való jelentkezés előfeltétele: az absolutorium. — A második lelkész-képesítő vizsgálat jún. 24—25-én lesz, — még pedig 24-én írásbeli, 25-én szóbeli; szabályszerűen (első lelkész-képesítő bizonyítvánnyal és szol gátati bizonyítvánnyal) felszerelt kérvények június 15-ig adandók be Janka Károly egyházkerületi főjegyzőhöz, Cigánd, Zemplén vm.

Theol. Ifjúsági Egylet meghívására Szabó Imre és Dr. Illyés Endre ref. lelkészek látogattak el hozzánk, hogy lelkük gazdagságából lelkünk gazdagodjon.

Dávid Zoltán tanár úr május 10 én emlékezett meg a Főiskola nagy halott tanáráról, Dr. Batta Istvánról. A lélek csak sírni tudott egy ilyen nagy ember elvesztése fölött — és az imaterem zsúfolt padjaiból egy nagy kérés — megnyugtató szó szólt fel: Legyen meg Uram a Te akaratom.

Ellend Józsefről emlékezett meg ápril 17 én Novák Sándor gimn. tanár. A halottak kegyelete örök érték mindenkor.

Áldozócsütörtöki konfirmációi ünnepélyen 33 tanuló vett részt. A növendékek értékes emléklapot és Bibliát kaptak. Az Ur áldása legyen velük.

Negyedéveseink május 9 én déli 12 órakor búcsúztak az Alma Matertől. Mintha utolsó ölelés lett volna imájuk, mintha utolsó leborulás lett volna az, — úgy szállt fel az ima a szív legmélyéről. Nagy út előtt állnak, — nagy terhekkel, — de nagy akarással is. Kísérje őket az Úr kegyelme, — az ittmaradtak mély imája és szeretete.

Könnyes szemű, kipirult arcú diákcsapat búcsúzott az Alma Matertől 13 án. A VIII. osztály. Imádkozott Vajda Péter, búcsúbeszédet mondott Marton János. Nagy István a jövő tanévi VIII. o. nevében búcsúzott a búcsúzóktól. A megható búcsúzást nagyszámú érdeklődő nézte végig.

Horváth Géza szobrászművész bizta meg a közoktatási miniszter úr a Lorántfy Zsuzsánna-szobor elkészítésével. 5 modell készült, melyek közül a miniszter úr és államtitkárja, továbbá a Főiskola elöljárósága választja ki a legmegfelelőbbet Valószínűleg az ülő modellt választják. Elhelyezéséről a művész személyes megjelenésével döntöttek — és pedig az új internátusi úttal szemben a régi út mellett nyer elhelyezést e gran-

dozius szobor, — melynek előállítás költsége — 20.000 P áll rendelkezésre.

Kazinczy-szobrok készítése is folyamatban van, bár elhelyezése bizonytalan. Kívánatos volna, hogy az új szobrok az új nagy út mentén nyerjenek elhelyezést. — erről az P. D. O. Szövetsége közgyűlése fog határozni

Az évvégi igazgató-tanács gyűlése június 13-án lesz, tekintettel, hogy az egyh.-ker. közgyűlés június 17-én lesz. Azok, akik az 1931/32. iskolai évben kedvezményre tartanak igényt, június 10-ig adják be kérvényüket.

Dr. Sontag és Dr. Haendel miskolci jogtanárok vezetése mellett 30 joghallgató látogatta meg Főiskolánkat április 25-én.

Április 28-án vitéz Tavasz László ezredes az imateremben a gázvédekezésről tartott előadást.

Június 3-án a P. D. O. Sz. rendezésében Sóstóra Szabó Ernő kiváló ének és zenetanárunkat is felkérték műsor gazdagítás végett.

Április 18-án küldte ki a közgyűlés a főiskolai díszszászló megvalósításáért Dr. Kun Zoltánné elnökle alatt, Dr. Trócsányi Józsefné, Katona Gézáné, Harsányi Gyuláné és Dr. Iczkovics Józsefné úrasszonyokat, s mint értesültünk egy iparművésznek adták ki, hogy aug. 15-ig elkészítse azt.

Szerkesztői üzenetek.

F. Sándor, Pápa. „Külön hálószobája ritka diáknak van Az csak az angolra szabott patakiaknak volt.“ (Pápai Kollegiumi Lapok 1931. 119. o) — Megnyugtatlunk, hogy az a nappali- és hálószobák házassági közössége nálunk sem bomlott fel. Azi hiszem, erős kezű szabónak kellene lenni annak, aki bennünket „angolra szabott patakiak“-ká tudna átalakítani. Különben a „donnitorium“ szót mi, egyik szeretett professorunk fordításában „aludá“-nak (cukrászda, sütőde mintájára) ejtjük. Üdv az „északi sarokról (pataki donnitorium).

Kiadja: a főiskolai Ifjusági Egylet.

Kiadóhivatali főnök: Tóth Lajos III. é. hh.

Czeisler Izidor

divatáruháza

Sárospatak

(a Kossuth Lajos-utcán)

Állandó raktár: férfi-, női- és gyermek-harisnyák, zoknik, sapka, kalap, ernyők, katonai cikkek, csipkék, rövid-, és kö-töttárak, illatszer, pipere, férfi- és női fehérnemük.

MOLNÁR

JÓZSEF

ÚRI ÉS NŐI

FODRÁSZ

SÁROSPATAK

(Rákóczi uccán, a ref. egyház épületében.)

Pontos kiszolgálás

Diákság részére kedvezményes árak.

KONCZ FERENC, SÁROSPATAK

LORÁNTFY U. 8. CIPŐÜZEM ÉS CIPŐKERESKEDÉS SAJÁT HÁZ!!

Külön mértékosztály!!

! A diákság évek óta felkarolt cipésze !

Megrendelésre készít elsőrendű férfi-, női- és gyermek-, egyszerű és divatcipőket, orthopádcipőket, cserkész- és mindennemű sportcipőket vízhatlan minőségben, **szolid árak** mellett. **Javítások** gyorsan és gondosan eszközöltetnek!

Állandó raktár férfi-, fiú- és gyermekcipőkben, papucs- és házicipőkben, cipőápoló és vízhatlan szerekben; minden létező színben legjobb minőségű **cipőkrém, lack-olaj, cipőfestékek**; vadász- és sícipőkhöz **cethal-cipőzsinór**; alacsony termetűeknek **belső sarokemelő**; elsőrendű **cipőzsinór**; fájóslábúaknak **luďtalp-betét** és mindennemű talpbetét-különlegességek!

Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek!

Legszebb ajándéktárgyak nagy választékban!

Joggal mondja az angol:

'Time Is Money'

(Az idő pénz.)

FONTOS Önnek, hogy tudja a pontos időt?

Keressen fel még ma és **kérje az „én” órámat** 3 hónapi próbaidőre. Meg fog győződni arról, hogy lehet olcsón és mégis **megbízhatóan pontos órája.**

Órák, mindennemű ékszerek, dísztárgyak, **valódi ezüst** evőkészletek **kedvező részletfizetési feltételek** mellett kaphatók.

Spitz Pál

órák és ékszerész, Sárospatak.

Vidékre **választékokat** készséggel küldök!!

Varrógépek és eredeti **Steyer Vaf-fenrad kerékpárok** gyári raktára!

Fodrász-

és borbélymunkák *legpontosabban eszközöletnek*

Dobozy István

Sárospatak,

☞ *a Patikaközben.* ☞ *a diákság felkarolt borbély és fodrász-*
mesterének - m o d e r n műtermében.

40 év óta áll fenn

id. Szepessy István
sütődéje.

Sárospatak legrégebb, legked-
veltebb péküzlete.

Minden nap friss

péksütemények,
fehér és barna kenyerek.

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon.